

Biblioteques de L'Hospitalet obertes a tothom. Cinc programes per a la inclusió de les persones amb diversitat funcional

Alba Invernó, Felip. Responsable Secció Infantil Biblioteca La Bòbila. L'Hospitalet de Llobregat. Pl. de la Bòbila, 1, tel. 93.480.74.38, albaif@diba.cat, <www.l-h.cat/biblioteques/labobila.aspx>

Bravo Jiménez, Pedro. Cap de Zona Baix Llobregat-Barcelonès Sud. Director de la Biblioteca Tecla Sala. L'Hospitalet de Llobregat, Av. de Josep Tarradellas i Joan, 44, tel. 93.260.24.84, bravojp@diba.cat, <www.l-h.cat/biblioteques/teclasala.aspx>

Gálvez Domingo, Irene. Directora de la Biblioteca Josep Janés i Olivé. L'Hospitalet de Llobregat. C. del Doctor Martí i Julià, 33, tel. 93.449.28.86, galvezdi@diba.cat, <www.l-h.cat/biblioteques/josepjanés.aspx>

Vime Casals, Lola. Directora de la Biblioteca de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, Pl. de la Cultura, 1, tel. 93.264.15.72, vimecd@diba.cat, <www.l-h.cat/biblioteques/bellvitge.aspx>

Resum:

El Pla d'Actuació de la Xarxa de Biblioteques de L'Hospitalet de Llobregat marca com un dels seus objectius prioritaris «potenciar la funció inclusiva de la biblioteca pública per contribuir a la cohesió social de la població». Els professionals que treballem en aquests equipaments, convençuts d'aquest principi, vam posar en marxa el 2006 diversos programes amb els quals volfem, d'una banda, fer visibles les persones amb diversitat funcional i oferir-los documents accessibles i, de l'altra, aprofitar tot el seu potencial per fer tasques de suport a les biblioteques. Aquests programes van des de fer de jardineros fins a escenificar petites obres de teatre, passant per fer de voluntaris en la recollida solidària d'aliments, folrar llibres nous, hores del conte inclusives, etc.

En definitiva, oferir la biblioteca pública com a recurs per a normalitzar la vida social, cultural i de lleure de les persones amb diversitat funcional.

Resumen:

El Plan de Actuación de la Red de Bibliotecas de L'Hospitalet de Llobregat marca como uno de sus objetivos prioritarios *potenciar la función inclusiva de la biblioteca pública para contribuir a la cohesión social de la población*. Los profesionales que trabajamos en estos equipamientos, convencidos de este principio, pusimos en marcha el año 2006 diversos programas con los que pretendemos, por un lado, hacer visibles a las personas con diversidad funcional y ofrecerles documentos accesibles y, por otro lado, aprovechar todo su potencial para realizar tareas de apoyo a las bibliotecas. Estos programas incluyen propuestas que van desde hacer de jardineros hasta escenificar pequeñas obras de teatro, pasando por el voluntariado de recogida solidaria de alimentos, forrar libros nuevos, horas del cuento inclusivas, etc.

En definitiva, ofrecer la biblioteca pública como un recurso de normalización de la vida social, cultural y lúdica de las personas con diversidad funcional.

Paraules clau: diversitat funcional, discapacitat, inclusió, biblioteca pública accessible, biblioteca pública inclusiva.

Palabras clave: diversidad funcional; discapacidad; inclusión; biblioteca pública accesible; biblioteca pública inclusiva.

1. Introducció

Segons el Manifest de la UNESCO sobre la Biblioteca Pública del 1994:

Els serveis de la biblioteca pública es fonamenten en la igualtat d'accés per a tothom, sense tenir en compte l'edat, la raça, el sexe, la religió, la nacionalitat o la classe social. Cal oferir serveis i materials específics als usuaris que, per alguna raó, no poden utilitzar els serveis i materials habituals, com és el cas de minories lingüístiques, **persones amb discapacitats**, hospitalitzades o empresonades.

Les Directrius IFLA/UNESCO per al desenvolupament de biblioteques públiques també especifiquen els principis que han de garantir l'accés a la informació per a tots els ciutadans. Així doncs, recull directrius per a:

- L'accés universal
- Les adquisicions: la biblioteca ha de tenir en compte les necessitats especials de les persones grans o amb alguna discapacitat i l'accés a la informació en línia
- La col·lecció: ha d'incloure accés a formats adequats a grups d'usuaris determinats
- Els serveis
- Els equipaments
- Els materials i la tecnologia. La biblioteca ha d'esforçar-se per organitzar: els equips i els materials de lectura especials per a persones amb alguna discapacitat [...]; materials especials per a les persones amb dificultats per aprendre
- L'atenció: la biblioteca pública ha de tenir una política d'atenció a l'usuari positiva [...]
- La difusió: [...] s'han de concebre campanyes per respondre a les necessitats de persones que tenen alguna discapacitat física o sensorial

El projectes que presentem a continuació s'integren en unes línies estratègiques de la Xarxa de Biblioteques de L'Hospitalet de Llobregat a mitjà i llarg termini, amb els objectius de facilitar la inclusió, la visibilitat social i el rol com a agents proactius en la societat de les persones amb diversitat funcional.

Aquests programes s'emmarquen en diferents plans de la Xarxa de Biblioteques de L'Hospitalet:

Pla d'actuació 2012-2018 de Biblioteques L'Hospitalet de Llobregat

- Diversitat

La biblioteca és un servei que es presenta en tot el seu potencial de desenvolupament de la diversitat. Diversitat en continguts, formats, espais, públics, motivacions i necessitats. La biblioteca es mostra tal com és la societat i cadascú pot trobar-hi, i aportar, allò que és més seu.

- Accessibilitat

La biblioteca es vol obrir a tota la ciutadania, cadascú des de la seva inquietud, interès, necessitat, disponibilitat i capacitat. La ubicació al barri, les diferents prestacions de l'espai, els horaris amplis, la predisposició i capacitat de l'equip professional, la diversitat, interès i actualitat dels documents, la facilitat dels formats, etc.

Pla d'acció de Biblioteques de L'Hospitalet 2015

- Promoure la lectura en tots els suports i contribuir a l'accés a la cultura de la ciutadania.
- Potenciar la funció inclusiva de la biblioteca pública per contribuir a la cohesió social de la població.
- Treballar per atreure nous usuaris, identificant nous perfils i nous interessos.

2. Els projectes

2.1. Jo també vaig a la biblioteca. La biblioteca pública a l'abast de persones amb diversitat funcional intel·lectual. Biblioteca Central Tecla Sala i Biblioteca Bellvitge

El novembre del 2009, la Xarxa de Biblioteques Municipals de L'Hospitalet i l'Associació de Suport al Disminuït Psíquic Mare de Déu de Bellvitge vam posar en marxa l'activitat Jo també vaig a la biblioteca. Es tracta d'una experiència pilot adreçada a persones adultes amb discapacitat intel·lectual que els ha de permetre conèixer i utilitzar els serveis de la biblioteca, esdevenir agents actius oferint serveis a més de gaudir-ne, a través de la realització de petites tasques de suport al centre.

Es pretén treballar la normalització de les persones amb diversitat funcional intel·lectual a través de la biblioteca pública.

En definitiva, 16 persones adultes del centre ocupacional dels Tallers Bellvitge col·laboren setmanalment amb el personal de la biblioteca realitzant tasques bàsiques: segellant, folrant llibres, endreçant material...

Les biblioteques que participen en el projecte són la Biblioteca Central Tecla Sala i la Biblioteca Bellvitge.

2.1.1. Objectius del programa

- Conèixer les biblioteques i els seus serveis culturals.

- Fer ús dels serveis bibliotecaris: consulta, préstec, informació, formació i dinamització cultural.
- Desenvolupar l'autonomia social i personal (augmentar la relació interpersonal, realitzar desplaçaments...).
- Fomentar hàbits de treball i desenvolupar noves habilitats de manipulació.
- Potenciar la comunicació i l'expressió verbal i, si s'escau, l'escripta.

Fig. 1. Revisant els ordinadors portàtils de la biblioteca per al préstec

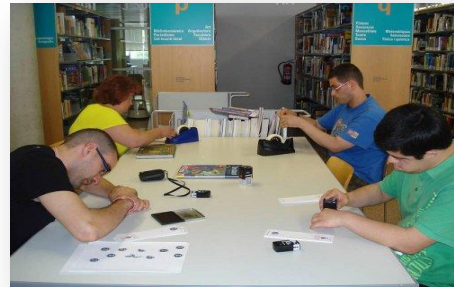

Fig. 2. Preparant punts de llibre, folrant i posant logotips de la biblioteca als

2.1.2. Antecedents i desenvolupament

La Xarxa de Biblioteques Municipals de L'Hospitalet té com a objectiu col·laborar amb les entitats i associacions del territori. L'any 2009, l'Associació de Suport al Disminuït Psíquic Mare de Déu de Bellvitge ens va fer la proposta de col·laborar amb la seva associació per tal de desenvolupar un projecte que permetés el coneixement de la biblioteca per part dels seus usuaris. La proposta es va considerar adequada perquè permetia a la biblioteca arribar a un nou tipus de públic, alhora que potenciar-ne la vessant més socialitzadora. Així doncs, es va proposar desenvolupar aquesta idea a partir de dues línies de treball bàsiques:

- En primer lloc, donar suport a tasques auxiliars dels professionals de la biblioteca i descobrir els serveis oferts per l'equipament a conseqüència directa d'aquesta col·laboració.
- En segon lloc, realitzar activitats dirigides que els permetessin gaudir dels serveis de la biblioteca.

Uns dels reptes principals, era adequar l'experiència al perfil dels participants i calia preveure diversos factors:

1. Els assistents al projecte serien persones sense cap mena d'experiència en l'àmbit de treball en biblioteques i probablement tampoc tindrien massa experiència com a usuaris.
2. Les feines que se'ls assignaria haurien de tenir un perfil de dificultat bàsica; segons les seves capacitats, la periodicitat de la col·laboració seria quinzenal. No es realitzarien feines de substitució del personal.

3. El personal de la biblioteca hauria d'implicar-se en l'acollida d'aquests nous companys i explicar-los la manera de realitzar les tasques encomanades. La supervisió d'aquestes tasques es faria de manera conjunta entre els monitors de l'associació i el personal de la biblioteca.
4. Les activitats serien planificades pels professionals de la mateixa associació, amb el suport de l'equip de la biblioteca.

2.1.3. La col·laboració amb la biblioteca

Els bibliotecaris participen en el programa preparant la feina que ha de fer el grup cada setmana, supervisant que es faci de manera adequada i donant el suport necessari. Es va realitzar una reunió informativa on se'ls va explicar en que consistia al col·laboració i el paper que havien de desenvolupar.

Abans de la posada en marxa de l'activitat, els bibliotecaris van fer una xerrada per explicar les tasques que es realitzarien, pactades amb anterioritat amb els monitors de l'associació, i la forma de dur-les a terme. Els ajudants passen a ser un company més, des de la seva acollida fins al comiat, en aquests dos moments sempre hi ha una estona per a una relació més distesa, per explicar alguna anècdota o vivències personals.

Es va considerar convenient que el màxim de participants diaris fos de 4 persones. Cadascun d'aquests grups compta amb una monitora que dirigeix i supervisa el correcte desenvolupament de les tasques assignades. Existeix una comunicació constant i molt fluida amb els professionals del centre, sempre ofereixen orientació al personal de la biblioteca.

Actualment, a la Biblioteca Tecla Sala hi participen 16 persones, en grups de 4, dos matins cada setmana, i a Bellvitge, 8 usuaris, que també hi van en grups de 4, un matí cada setmana. Des de la posada en marxa, han participat d'aquest programa 84 usuaris.

2.1.4. Ús de la Biblioteca

A més, en aquestes visites setmanals, els col·laboradors escullen revistes, CD, còmics i llibres adaptats de lectura fàcil que s'emporten en préstec. Aquest procés es fa amb el suport dels bibliotecaris, que proposen materials adaptats a les seves necessitats. Mensualment es treballa un àmbit temàtic per a cadascun dels tipus de materials agafats en préstec: música clàssica, efemèrides, les estacions de l'any, etc. Paral·lelament, es desenvolupa una recerca sobre els temes proposats a la biblioteca, de manera que els participants desenvolupen autonomia a l'hora de cercar informació.

2.2. Els jardineros de la Biblioteca. Biblioteca Bellvitge

L'any 2011, la Xarxa de Biblioteques Municipals de L'Hospitalet i l'Associació de Suport al Disminuït Psíquic Mare de Déu de Bellvitge vam posar en marxa

l'activitat «Els jardineros de la biblioteca». Es tracta d'una altra experiència pilot adreçada a persones adultes amb diversitat funcional.

A grans trets, aquesta activitat consisteix a fer que un grup de persones amb diversitat funcional s'encarregui del manteniment de les 8 jardineres que la Biblioteca té a la terrassa de la primera planta.

2.2.1. Objectius

- Augmentar l'autoestima
- Desenvolupar les capacitats creatives i de manipulació
- Crear i mantenir hàbits i aptituds laborals
- Fomentar el treball en equip
- Potenciar i incentivar l'autonomia personal i social
- Fomentar la inclusió social
- Conèixer i respectar les normes de la biblioteca
- Tenir cura del material i les infraestructures públiques

2.2.2. Antecedents i desenvolupament

La Biblioteca Bellvitge té un fons especialitzat en Vida Sana, raó per la qual volíem que les plantes que hi ha a la terrassa es vincuessin molt estretament amb aquesta especialitat. Teníem el projecte d'instal·lar-hi un hort urbà i/o plantes medicinals.

La Biblioteca ja tenia en marxa una col·laboració amb l'Associació de Suport al Disminuït Psíquic Mare de Déu de Bellvitge, el projecte «Jo també vaig a la Biblioteca». Vam pensar que es podia ampliar a altres àmbits i els vam demanar ajuda per endegar el nostre projecte «Terrassa Sana». L'Associació va considerar la nostra proposta viable i adequada perquè va entendre la jardineria com una activitat terapèutica, que podia contribuir a la inclusió social d'aquest col·lectiu amb discapacitat intel·lectual.

El projecte es va posar en marxa ben aviat. Calia començar per decidir què es plantaria a cadascuna de les 8 jardineres i passar a l'acció, preparant la terra, traient les males herbes i plantant. La tipologia de plantes ha anat variant al llarg de tots aquests anys de col·laboració. Hem tingut productes de temporada, col llombarda, enciams, coliflors, albergínies, tomàquets, cogombres, pebrots, cebes, i també plantes medicinals i aromàtiques, com romaní, farigola, diversos tipus de mentes, alfàbrega, marialluïsa, espígol, etc.

Per tal d'adequar l'experiència al perfil dels participants calia preveure diversos factors:

1. Els participants en el projecte serien persones que presentessin TDAH, persones amb trastorns de conducta, persones amb claustrofòbies o

- similars. Havien de tenir un perfil creatiu, mostrar interès per la jardineria i que el contacte amb la natura els suposés una millora emocional.
2. Les feines que se'ls assignarien haurien de garantir la seva seguretat i adequar-se a les seves capacitats. En cap cas realitzarien feines que comportessin manipulació d'estris perillosos, com tisores de podar, etc.
 3. El personal de la biblioteca hauria d'implicar-se en l'acollida d'aquests nous companys, també hauria d'estar al corrent sobre quines feines farien cada dia i sobre l'evolució de les plantes. Es nomenaria una persona de referència de la biblioteca, encarregada d'atendre les necessitats del grup, així com de comprovar puntualment l'evolució de la seva feina.

2.2.3. La col·laboració

Abans de la posada en marxa de l'activitat es va fer el projecte teòric. La planificació es va dur a terme conjuntament per la direcció tècnica, una educadora social, un tècnic especialista de jardineria i la direcció de la biblioteca. Es va decidir que les col·laboracions es farien un matí cada setmana. En un primer moment, venien dos grups de 6 usuaris acompanyats cadascun per una educadora del Centre Ocupacional. Al llarg dels anys el nombre d'usuaris ha anat variant.

Per tal que el personal de la Biblioteca es familiaritzi més amb els ajudants, cada curs el Centre Ocupacional s'encarrega d'enviar a la Biblioteca un cronograma amb la periodicitat i el nom de les persones que vindran cada setmana. Quan arriben a la Biblioteca, els ajudants de jardineria es dirigeixen al seu referent bibliotecari per saludar i informar de les feines previstes per al dia, en finalitzar s'acomiaden i expliquen les incidències i si s'ha pogut dur a terme el programa previst o no. Per ajudar a indicar que formen part de l'equip de la Biblioteca, els jardiniers van identificats com el personal de l'equipament. Per tal que els usuaris de la Biblioteca també n'estiguin informats, la terrassa està identificada amb uns cartells, on s'explica amb detall qui s'encarrega del manteniment de les jardineres. Es fan reunions anuals de seguiment i valoració del projecte entre el Centre Ocupacional i la Biblioteca.

Alguns exemples de les tasques desenvolupades són:

- Sessions teòriques per conèixer les característiques de les plantes, l'evolució, el creixement i les necessitats.
- Sessions pràctiques per conèixer l'ús adequat de les eines de jardineria, confecció de cartells identificadors de les plantes, compra d'eines i plantes, etc.
- Sessions de treball per netejar la terra, plantar, regar, adobar, etc.

Fig. 3. Assistents al programa «Jardiners» de la Biblioteca Bellvitge

2.3. Diver-Fun. Biblioteca La Bòbila

La biblioteca La Bòbila desenvolupa des del 2012 un treball d'integració i visibilitat de persones adultes amb diversitat funcional intel·lectual, de diferents graus i característiques, en col·laboració amb el Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet, formalitzades en dues activitats: Diver-Fun i Contesplai.

Si bé a l'inici d'aquesta activitat estava concebuda com un club de lectura adreçat a adults amb diversitat funcional intel·lectual, a partir de l'any 2014 els responsables del Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet i el responsable de l'activitat van creure convenient modificar els objectius i les accions per adequar l'activitat a les capacitats psicomotrius i intel·lectuals del grup.

2.3.1. Objectius

Es marquen com a principals objectius:

- Millorar el desenvolupament de les capacitats psicomotrius i verbals del grup.
- Afavorir la inclusió del grup en un entorn social com la biblioteca pública.

2.3.2. Desenvolupament

A través d'exercicis individuals i col·lectius es treballa la percepció visual (Rudolf Arheim)¹ i la gestualitat que requereix l'escriptura, relacionant de forma continuada la grafia amb la fonètica de les lletres (vocals i algunes consonants treballades prèviament amb els monitors del Club d'Esplai). Es considera molt important la identificació entre la grafia i el so corresponent per produir una relació que es reflecteixi en l'activitat lectora.

El responsable de l'activitat de la biblioteca realitza tasques de formador en l'activitat de Diver-fun, treballa la fonètica i la grafia a través de la pràctica gestual per aconseguir consciència del moviment i una associació entre aquests dos elements. A més, es realitza una contraposició de la destresa que presenta cada individu en les dues mans (la mà educada però també plena de vicis i la mà lliure, no educada però més rica en gestualitat i sense concepcions prèvies). A través d'aquesta contraposició es produeix una conscienciació de les possibilitats que presenta la gestualitat, de la força de les mans que s'aplica a l'escriptura i dels costums positius i negatius adquirits. La posada en comú dels exercicis permet l'aprenentatge en grup i, alhora, reforça la seguretat personal i el vincle de pertinença al grup.

Tenint en compte que l'activitat es realitza en sessions d'una hora de durada i amb una periodicitat mensual, al llarg de les vuit sessions que s'han fet al llarg de l'últim curs 2014-2015, s'ha pogut comprovar l'evolució personal de cada individu pel que fa a la socialització i la interrelació del grup. En aspectes psicomotrius, la millora ha estat evident, tot i la diferència existent en cada cas. La seguretat (enfrentar-se a un paper en blanc, interpretar una ordre i fer una transcripció) i el control gestual que dóna la pràctica han estat els trets més destacables com a resultats.

2.4. Contesplai (Grup Indi). Biblioteca La Bòbila

El Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet realitza «hores del conte» de forma estable a la Biblioteca La Bòbila. A través de la representació de contes treballats amb els monitors de l'esplai, el Grup Indi mostra a la biblioteca quatre obres al llarg del curs.

2.4.1. Desenvolupament

Consisteix en la preparació i posada en escena d'un conte que el mateix grup escriu. A mesura que es van realitzant les sessions al llarg del curs, el grup adquireix més destresa oral, més seguretat i més consciència del treball individual i col·lectiu. El fet de posar-se al davant d'un públic real fa que

¹ ARNHEIM, Rudolf (2005). *Arte y percepción visual: Psicología del ojo creador*. Madrid: Alianza Editorial, 2005.

apareguin dificultats que es van treballant però també permet la recompensa de l'aplaudiment a la feina feta.

Per les característiques que presenta el format d'aquesta activitat, per regla general ha atret un ventall de públic d'edats diverses dins del públic familiar. El fet de desenvolupar-se a la sala infantil, en una biblioteca on la majoria d'usuaris utilitzen les instal·lacions per fer deures i estudiar, fa que el marge d'edats vagi dels 0 als 12 anys. S'ha de tenir present que el Contesplai arrossega també als usuaris de la sala de petits lectors (0-4 anys).

2.5. Infància i diversitat funcional. Biblioteca Josep Janés i Olivé

Aquest projecte es va iniciar l'any 2006 partint de la premissa que les biblioteques públiques han d'oferir lectures accessibles a tots els ciutadans/es. Des de la biblioteca Josep Janés hem treballat per oferir llibres per als infants amb diversitat funcional, les seves famílies i els educadors/es. En aquest sentit, la missió del projecte de la biblioteca seguint el Manifest de la UNESCO sobre la Biblioteca Pública de l'any 1994 és el següent:

- Crear i consolidar els hàbits de lectura de nens i nenes des dels primers anys.
- Estimular la imaginació i creativitat de nens, nenes i joves.
- Donar oportunitats per al desenvolupament personal i creatiu.

2.5.1. Objectius

- Oferir serveis de lectura pública accessibles a infants amb diversitat funcional i/o necessitats educatives especials.
- Oferir eines per al desenvolupament dels infants amb diversitat funcional i/o necessitats educatives especials.
- Donar visibilitat a les persones amb diversitat funcional.
- Oferir informació divulgativa i educativa sobre infància i diversitat funcional a altres infants, familiars i educadors/ores.

2.5.2. Desenvolupament

Aquest projecte es vehicula a través de diferents línies d'actuació:

Centre d'interès d'infància i diversitat funcional

L'abast temàtic del centre d'interès engloba aspectes culturals, lúdics, esportius, educatius i experiències en primera persona. El fons ascendeix aproximadament a 900 exemplars.

Llibres accessibles per a infants amb diversitat funcional

- Llibres en llengua de signes per a infants amb diversitat funcional auditiva.
- Llibres de lectura fàcil per a infants amb diversitat funcional intel·lectual.
- Audiollibres i llibres tàctils per a infants amb diversitat funcional visual.

- Llibres adaptats al sistema pictogràfic de comunicació per a infants amb trastorns de l'espectre autista, on les paraules clau no abstractes són representades a través d'un dibuix que les identifica.
- Llibres per a infants amb TDAH.
- Llibres que, tot i no estar adaptats a cap sistema de lectura concret, són adients per diferents motius²:
 - Presenten situacions quotidianes amb les quals els infants es poden sentir identificats.
 - El llenguatge és senzill, simple, directe, sense ambigüitats, metàfores, simbolismes o sentits figurats, la construcció de les oracions és simple.
 - La narració és lineal.
 - Les imatges dels llibres permeten la identificació dels elements del món real i associar-los a l'experiència pròpia, i també introdueixen objectes de l'entorn per al seu reconeixement.
 - Llibres amb il·lustracions de caràcter realista, llibres de fotografies, diccionaris visuals.
 - Llibres amb solapes que permeten treballar les seqüències temporals i espacials.
 - Llibres tàctils.

També són importants els paratextos externs dels llibres³:

La tipografia ha de ser clara, la lletra ha de ser de color negre, el fons i la impressió, de qualitat.

Llibres per desenvolupar capacitats

Conté llibres per treballar diferents aspectes socioeducatius en família o a l'escola: comunicació, comprensió lectora, habilitats socials, etc.

Jocs educatius

Aquests són adients per desenvolupar la memòria, l'associació de conceptes, la classificació d'objectes, etc.

Literatura infantil sobre infància i diversitat funcional

Segons Daniel Calmens⁴, «el que fa possible l'acceptació d'un personatge en el discurs narratiu no són les característiques del personatge de forma aïllada,

² COMES NOLLA, Gabriel. *Lectura y libros para alumnos con necesidades especiales*. Barcelona: CEAC, 2003.

³ *Bibliotecas accesibles para todos: Pautas para acercar las bibliotecas a las personas con discapacidad y a las personas mayores*. 2a edició. Madrid : Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad: IMSERSO, 2011.

⁴ CALMELS, Daniel. *La discapacidad del héroe. Diferencia y discapacidad en las narraciones dedicadas a la infancia*. Buenos Aires: Biblos, 2009.

sinó la seva inclusió i la caracterització en un programa narratiu, dins del qual el personatge està habilitat específicament per les seves funcions».

Els trets distintius de la literatura infantil seleccionada són els següents⁵:

- Aparició d'arguments que tracten la diversitat funcional des d'una perspectiva inclusiva i realista.
- Identificació dels lectors amb els personatges de les històries per desenvolupar l'empatia.
- Educació en la normalització de la diversitat més enllà de la discapacitat a través de la fauna i l'animisme.

Llibres divulgatius

Llibres de caràcter divulgatiu dirigits a famílies i educadors/ores. L'abast temàtic inclou recursos generals i temàtics: ensenyament, estimulació precoç i desenvolupament, experiències en primera persona, comunicació, jocs i esports.

2.5.3. Tractament i localització

Aquests materials es troben localitzats com a fons especial que permeten extreure resultats estadístics de préstec i creixement. Els llibres divulgatius estan ubicats al Racó de Mares i Pares i el Racó del Mestre, segons els destinataris. Els contes sobre infància i diversitat funcional estan intercalats amb la resta de llibres infantils per facilitar-ne l'accés a tothom.

2.5.4. Productes

Guia

Aquests recursos es recullen a la guia [Diversitat funcional. Guia de recursos per infants, familiars i educadors/es](#), que s'actualitza anualment amb les noves adquisicions de la biblioteca. La guia també inclou recursos electrònics d'associacions, biblioteques i centres especialitzats, portals, tecnologia accessible, aplicacions per a la lectura, turisme i cultura accessible.

Exposició

Cada any pels volts del 3 de desembre, Dia Internacional de les Persones amb Discapacitat, es munta una exposició que mostra el centre d'interès. Els plafons de l'exposició s'estructuren en diferents apartats segons els continguts: llibres per a infants amb trastorn de l'espectre autista, llibres per a infants amb diversitat funcional auditiva, llibres per a infants amb diversitat funcional visual, llibres per a infants amb diversitat funcional intel·lectual, contes sobre la diversitat funcional, contes per donar a conèixer la diversitat i recursos per a

⁵ GONZÁLEZ LÓPEZ, Maria Teresa. *Los niños y adolescentes con discapacidades en la literatura infantil y juvenil y en los libros de texto. Un medio para la educación en actitudes*. [Salamanca]: Universidad de Salamanca, [s.d.].

familiars i educadors/ores. L'exposició es presta a d'altres biblioteques amb els documents pertinents.

2.5.5. Dinamització

La dinamització del centre d'interès es fa a través d'activitats organitzades per la biblioteca i/o en col·laboració amb altres entitats. Des de l'any 2008 s'han realitzat 37 activitats relacionades amb la diversitat funcional, el nombre d'assistents a les activitats des de l'any 2008 ha estat de 1.318. persones. La mitjana d'assistents per activitat és de 35.

Es porten a terme contes inclusius i adaptats per a persones amb o sense pluridiscapacitats anomenats un «[Viatge Sensorial](#)», que es programen trimestralment. La narradora Elisabet Ulibarri va iniciar aquest projecte fa uns anys després de temps de treball amb alumnes de l'escola d'educació especial Esclat. Actualment, diverses narradores formen part del projecte.

Es duu a terme un cicle d'activitats al voltant del 3 de desembre, Dia Internacional de les Persones amb Discapacitat. Des de fa 6 anys es fan conferències, projeccions de pel·lícules, tallers familiars i una hora del conte inclusiva. Al llarg de l'any s'ofereixen xerrades vinculades a la infància i la diversitat funcional.

Fig. 4. Hora del conte inclusiva *Un viatge sensorial* a càrrec de l'Elisabet Ulibarri

Fig. 5. Taller de llengua de signes i Braille *El missatge secret*

Fig. 6. Conferència de la neurobiòloga Mara Dierssen «Entorn i cervell en les persones amb discapacitat intel·lectual»

3. Conclusions

Després del temps transcorregut portant a terme els diferents projectes, s'han observat els següents resultats:

- S'ha aconseguit la inclusió amb l'equip de treball de les biblioteques.
- Les tasques que realitzen són de gran utilitat per a la biblioteca.
- Treballen al costat del personal habitual i envoltats pels usuaris.
- Ha augmentat la seva autoestima i realització personal.

- S'ha normalitzat la presència de persones amb diversitat funcional en entorns de treball.
- Han millorat les seves habilitats comunicatives i de manipulació.
- Han desenvolupat els seus interessos descobrint noves aficions.
- Es fan paleses les capacitats i possibilitats de les persones amb discapacitat.
- Les famílies valoren de manera molt positiva les col·laboracions.

Els resultats obtinguts ens animen a continuar amb aquests programes i dissenyar-ne de nous. Podem afirmar que les persones amb diversitat funcional fan un major ús de la biblioteca com a recurs que ofereix la comunitat per gaudir del seu temps lliure, se'ls ha donat visibilitat i se n'ha afavorit la inclusió social.

• Bibliografia

ARNHEIM, Rudolf. *Arte y percepción visual: Psicología del ojo creador*. Madrid: Alianza Editorial, 2005.

CALMELS, Daniel. *La discapacidad del héroe. Diferencia y discapacidad en las narraciones dedicadas a la infancia*. Buenos Aires: Biblos, 2009.

«Ciudadanía e inclusión social: el tercer sector y las políticas públicas de acción social». El Prat de Llobregat: Fundació Esplai, 2010. *Documentos para el Debate*; 4.

Children with disabilities: what you need to know. Library accessibility tip sheet 5. [en línia]. Chicago: American Library Association, 2015. <www.ala.org/ascla/asclaprotocols/accessibilitytipsheets/children-with-disabilities> [Consulta: 13/10/2015]

COMES NOLLA, Gabriel. *Lectura y libros para alumnos con necesidades especiales*. Barcelona: CEAC, 2003.

DEINES-JONES, Courtney. *Improving library services to people with disabilities*. Oxford: Chandos, 2007.

GONZÁLEZ LÓPEZ, María Teresa. *Los niños y adolescentes con discapacidades en la literatura infantil y juvenil y en los libros de texto. Un medio para la educación en actitudes*. [Salamanca]: Universidad de Salamanca, [s.d.].

Personas con discapacidad: Real Decreto Legislativo 1/2013, de 29 de noviembre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social. Madrid: Tecnos, 2014. Biblioteca de textos legales; 429.

PIÑEROS, ISABEL. *El acceso a la información de las personas con discapacidad visual: un modelo de Servicios para bibliotecas públicas*. Buenos Aires: Alfagrama, 2008. Biblioteca Alfagrama.

SÁNCHEZ SALCEDO, Ana [coord.]. *Bibliotecas accesibles para todos: pautas para acercar las bibliotecas a las personas con discapacidad y a las personas mayores*. 2a ed. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad: IMSERSO, 2011. Manuales y guías (Ministerio de Educación, Política Social y Deporte). Servicio social; 10.

VINCENT, Jane. *Making the library accessible for all: a practical guide for librarians*. Lanham [etc.]: Rowman & Littlefield, cop. 2014. «Practical guides for librarians»; 5.